

ΤΟ (ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ) ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΜΒΛΩΣΗ: ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ DOBBS V. JACKSON WOMEN’S HEALTH ORGANIZATION ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΗΠΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την 1η Δεκεμβρίου 2021, χιλιάδες άνθρωποι συγκεντρώθηκαν έξω από το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών, καθώς οι δικαστές ετοιμάζονταν να ακούσουν τα επιχειρήματα των διαδίκων στην υπόθεση που έμελλε να γίνει γνωστή ως «η πιο σοβαρή νομική αμφισβήτηση της απόφασης *Roe vs. Wade* εδώ και 30 χρόνια¹». Η υπόθεση *Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization*², σημαντική για πολλούς λόγους, είναι η πρώτη υπόθεση που ήχθη ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου, στην οποία μια Πολιτεία ζητά άμεσα από το τελευταίο να ανατρέψει το συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση³. Ως εκ τούτου, η απόφαση που θα εξέδιδε το Δικαστήριο θεωρήθηκε κομβικής σημασίας, καθώς θα καταδείκνυε πόσο «επιθετικά» θα κινούνταν η πλειοψηφία των έξι δικαστών, προκειμένου να τεθούν περιορισμοί στο δικαίωμα που αφορά στην άμβλωση⁴.

Έτσι, με αφορμή έναν νόμο της Πολιτείας του Μισισιπή⁵, ο οποίος απαγορεύει όλες τις αμβλώσεις άνω των δεκαπέντε (15) εβδομάδων κύησης, εκτός από τις επείγουσες ιατρικές περιπτώσεις και την περίπτωση σοβαρής εμβρυϊκής ανωμαλίας, το Δικαστήριο κλήθηκε να απαντήσει εάν όλες οι απαγορεύσεις εθελούσιας διακοπής της κύησης πριν από το όριο βιωσιμότητας του εμβρύου είναι αντισυνταγματικές ή όχι⁶.

Θεόδωρος Ρέντζιος
Νομικός Σύμβουλος
στη Γενική Διεύθυνση
Αμυντικών Εξοπλισμών
και Επενδύσεων του
Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

¹ A. Liptak, *Supreme Court to Hear Abortion Case Challenging Roe v. Wade*, N.Y. Times, 2021, διαθέσιμο στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 10.09.2022).

² *Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization*, 597 U.S. ____ (2022), διαθέσιμη στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 25.08.2022).

³ L. Sobel et al., *Abortion at SCOTUS: Dobbs v. Jackson Women’s Health*, KFF, 2021, διαθέσιμο στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 26.08.2022).

⁴ Liptak, ό.π.

⁵ Mississippi’s Gestational Age Act, Miss. Code Ann. παρ. 41–41–191 (2018).

⁶ T. Staley/J. Guo, *Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization*, Legal

II. ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ “ROE” (1973) ΚΑΙ “CASEY”(1992)

Το 1973, το Ανώτατο Δικαστήριο στην εμβληματική υπόθεση *Roe v. Wade*⁷ (“Roe”) καθιέρωσε, με την δικαιοπλαστική εξουσία που διαθέτει, το συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση, προτού το κυοφορούμενο τέκνο μπορεί να επιβιώσει εκτός της μήτρας της εγκύου. Το 1992 το Δικαστήριο, στην υπόθεση *Planned Parenthood of Southeastern Pennsylvania v. Casey*⁸ (Casey), εφαρμόζοντας την αρχή *stare decisis*⁹, επιβεβαίωσε την απόφαση που είχε λάβει δεκαεννέα χρόνια πριν και, κυρίως, το συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση¹⁰. Στην εν λόγω απόφαση το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι το δικαίωμα που προστατεύεται από τη “Roe” είναι το δικαίωμα να αποφασίζει μια γυναίκα να διακόψει την εγκυμοσύνη της χωρίς αδικαιολόγητες παρεμβάσεις από το κράτος¹¹, το οποίο «δεν μπορεί να απαγορεύσει σε καμία γυναίκα να λάβει την τελική απόφαση να τερματίσει την εγκυμοσύνη της πριν από το όριο της βιωσιμότητας¹²».

III. Η ΑΠΟΦΑΣΗ “DOBBS” (2022)

1. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Το 2018, η Πολιτεία του Μισισιπή ψήφισε τον νόμο περί της ηλικίας κύησης (Mississippi’s Gestational Age Act), ο οποίος απαγορεύει τις αμβλώσεις μετά την 15η εβδομάδα κύησης, εκτός από τις περιπτώσεις ιατρικής έκτακτης ανάγκης ή σοβαρής εμβρυϊκής ανωμαλίας. Σύμφωνα με τον νόμο, ως «ηλικία κύησης» ορίζεται η ηλικία «που υπολογίζεται από την πρώτη ημέρα της τελευταίας εμμηνου ρύσεως της εγκύου¹³». Επιπλέον, ο νόμος περιέχει στοιχεία σχετικά με την ανάπτυξη του εμβρύου, όπως τότε αρχίζει να χτυπά η καρδιά του, τότε αρχίζει να κινείται στη μήτρα, καθώς και τότε αρχίζουν να αναπτύσσονται ζωτικά όργανα¹⁴, ενώ επιβάλλει κυρώσεις σε ιατρούς που εν γνώσει τους ή εκ προθέσεως παραβιάζουν την απαγόρευση έκτρωσης μετά τη δέκατη πέμπτη εβδομάδα της κύησης, όπως αναστολή ή ανάκληση της άδειας ασκήσεως επαγγέλματος¹⁵.

Την ημέρα που επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ ο προρρηθείς νόμος, η κλινική Jackson Women’s Health Organization (JWHO), η μοναδική κλινική αμβλώσεων στο Μισισιπή, και ένας από τους

Information Institute, Cornell U Law School, διαθέσιμο στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 29.08.2022).

⁷ *Roe v. Wade*, 410 U.S. 113 (1973), διαθέσιμη στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 30.08.2022).

⁸ *Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey*, 505 U.S. 833 (1992), διαθέσιμη στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 30.08.2022).

⁹ Η αρχή *stare decisis* (αρχή του προηγούμενου) διέπει το αγγλοσαξωνικό και το αμερικανικό δίκαιο. Σύμφωνα με την εν λόγω αρχή, ένα ερώτημα που εξετάστηκε μια φορά από ένα δικαστήριο και απαντήθηκε πρέπει να προκαλεί την ίδια απάντηση κάθε φορά που το ίδιο ζήτημα τίθεται ενώπιον των δικαστηρίων. Η αρχή του προηγούμενου είναι συγγενής με την αρχή του δεδικασμένου (*res judicata*), διαφοροποιείται, εντούτοις, από αυτήν, καθώς η πρώτη αφορά στην αρχή του νομικά δεσμευτικού προηγούμενου και ισχύει *erga omnes*, ενώ η δεύτερη αφορά σε μεταγενέστερη διαφορά ως παράδειγμα ή αναλογία για να δικαιολογήσει την απόφαση μιας παρόμοιας υπόθεσης ή ενός νομικού ζητήματος με τον ίδιο τρόπο και απαιτεί ταυτότητα των διάδικων μερών (*inter partes*).

¹⁰ *Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey*, 505 U.S. 833 (1992), ό.π., σκ. 879.

¹¹ *Ibid*, σκ. 887.

¹² *Ibid*, σκ. 879.

¹³ MS Code παρ. 41-41-191 (2018), εδ. (3) (f): “Gestational age” or “probable gestation age” means the age of an unborn human being as calculated from the first day of the last menstrual period of the pregnant woman”.

¹⁴ *Ibid*, εδ. (2) (b).

¹⁵ *Ibid*, εδ. (6).

ιατρούς της, ο Dr. Sacheen Carr-Ellis, προσέφυγαν στο Ομοσπονδιακό Περιφερειακό Δικαστήριο των ΗΠΑ για τη Νότια Περιφέρεια του Μισισσιπή, αμφισβητώντας τη συνταγματικότητά του και ζητώντας την έκδοση έκτακτης προσωρινής διαταγής, αίτημα το οποίο ικανοποιήθηκε. Στη συνέχεια, η κλινική τροποποίησε τη νομική βάση της προσφυγής της, υποστηρίζοντας την αντισυνταγματικότητα του επίμαχου νόμου. Το Περιφερειακό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα του Thomas Dobbs, ενός αξιωματούχου υγείας της Πολιτείας του Μισισσιπή, ότι ο νόμος ήταν συνταγματικός λόγω των επιστημονικών εξελίξεων που υποδηλώνουν ότι τα έμβρυα μπορούν να αισθάνονται εξωτερικά ερεθίσματα στις δώδεκα πρώτες εβδομάδες της κύησης. Το δικαστήριο αποφάσισε να περιοριστεί η έκταση της διερεύνησης των πραγματικών περιστατικών στο κατά πόσο το όριο των 15 εβδομάδων είναι πριν ή μετά τη βιωσιμότητα του εμβρύου, επικαλούμενο την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου Casey, η οποία επιβεβαίωσε το δικαίωμα μιας γυναίκας να προχωρήσει σε άμβλωση πριν από τη βιωσιμότητα του εμβρύου (που συνήθως ορίζεται γύρω στις 23 με 24 πρώτες εβδομάδες της κύησης¹⁶).

Ως εκ τούτου, το Περιφερειακό Δικαστήριο έκρινε ότι ο νόμος ήταν αντίθετος με το Σύνταγμα, καθώς παραβίαζε το δικαίωμα των γυναικών στην άμβλωση πριν το όριο βιωσιμότητας που έθετε η απόφαση “Casey” και επέβαλε την απαγόρευση της ισχύος του. Το Πέμπτο Εφετείο επιβεβαίωσε την απόφαση του περιφερειακού δικαστηρίου, κρίνοντας ότι η νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου θεσπίζει κατηγορηματικά το δικαίωμα στην άμβλωση πριν από τη βιωσιμότητα. Ο Dobbs, ο οποίος υποστήριξε ότι η απόφαση “Roe” είναι ξεπερασμένη και ότι το όριο βιωσιμότητας που θέτει δεν είναι ικανοποιητικό και δεν επιτρέπει στην Πολιτεία να προστατεύσει τόσο τη ζωή του αγέννητου παιδιού όσο και την υγεία της μητέρας, άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης του Εφετείου ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου, ζητώντας από το τελευταίο είτε να ανατρέψει το συνταγματικό δικαίωμα στη άμβλωση, είτε να επιτρέψει και στις λοιπές Πολιτείες να απαγορεύσουν ορισμένες περιπτώσεις αμβλώσεων πριν από το όριο βιωσιμότητας που είχε θεσπίσει η υπόθεση “Roe”, εάν αυτό δεν επιβαρύνει σημαντικό αριθμό γυναικών. Η αίτηση έγινε δεκτή στις 17 Μαΐου 2021.

2. ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ

Α. ΤΟ (ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ) ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΜΒΛΩΣΗ

Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι στο κείμενο του Συντάγματος δεν γίνεται καμία αναφορά στην άμβλωση, ενώ σημείωσε ότι, παρόλο που η Δέκατη Τροποποίηση του Συντάγματος αρνείται στις Πολιτείες διάφορες εξουσίες, όπως η κοπή χρημάτων ή η σύναψη συνθηκών, εντούτοις δεν τους στερεί την δυνατότητα να περιορίζουν τις αμβλώσεις. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Dobbs, το δικαίωμα στην άμβλωση δεν μπορεί να προκύψει από τη έννοια της «ελευθερίας» στη Ρήτρα Δέουσας Διαδικασίας (Due Process Clause) της Δέκατης Τέταρτης Τροποποίησης, διότι η «ελευθερία»

¹⁶ *Planned Parenthood of Southeastern Pa. v. Casey*, 505 U.S. 833 (1992), ό.π., σκ. 860: «[...] Η ορθότητα ή μη της συνταγματικής αυτής κρίσης δεν εξαρτάται από το εάν η βιωσιμότητα επέρχεται περίπου στις 28 εβδομάδες, όπως συνηθιζόταν κατά την εποχή της “Roe”, στις 23 με 24 εβδομάδες, όπως συμβαίνει μερικές φορές σήμερα, ή σε κάποια στιγμή ακόμη και λίγο νωρίτερα στην εγκυμοσύνη, όπως μπορεί να συμβεί αν η αναπνευστική ικανότητα του εμβρύου μπορεί με κάποιο τρόπο να ενισχυθεί στο μέλλον. Οποτεδήποτε και αν συμβεί, η επίτευξη της βιωσιμότητας μπορεί να συνεχίσει να αποτελεί το κρίσιμο γεγονός, όπως ακριβώς συνέβη από την έκδοση της απόφασης Roe – πράγμα που σημαίνει ότι καμία αλλαγή στην πραγματική βάση της “Roe” δεν έχει καταστήσει την κεντρική της διαπίστωση παρωχημένη [...]».

αφορά μόνο σε θεμελιώδη δικαιώματα που είναι βαθιά ριζωμένα στην ιστορία και την παράδοση των ΗΠΑ. Ο Dobbs ισχυρίστηκε περαιτέρω ότι, κατά την επικύρωση της Δέκατης Τέταρτης Τροποποίησης, η έννοια της «ελευθερίας» δεν κάλυπτε τις αμβλώσεις, διότι πολλές Πολιτείες ήδη τις περιόριζαν εκείνη την εποχή. Επιπλέον, διακρίνει την υπόθεση *Obergefell v. Hodges* (δικαίωμα στον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου), με το σκεπτικό ότι το δικαίωμα στον γάμο είναι θεμελιώδες για την παράδοση του έθνους, ενώ το δικαίωμα στην άμβλωση δεν είναι, διότι τίποτα στο Σύνταγμα, την ιστορία ή την παράδοση των ΗΠΑ δεν το καθιστά θεμελιώδες¹⁷.

Από την άλλη μεριά, η JWHO απάντησε ότι με βάση το, συναγόμενο από τη βούληση του συντακτικού νομοθέτη κατά την Δέκατη Τέταρτη Τροποποίηση του Συντάγματος των ΗΠΑ, δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, προκύπτει έμμεσα ότι το δικαίωμα στην άμβλωση έχει αναγνωριστεί ως συνταγματικά προστατευόμενο, καθώς η αυτοδιάθεση του σώματος συνιστά ουσιώδες στοιχείο της έννοιας της «ελευθερίας» που προστατεύεται από τη Ρήτρα Δέουσας Διαδικασίας. Επεσήμανε δε ότι το Ανώτατο Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το δικαίωμα να αποφασίζει κανείς εάν θα δεχθεί ιατρική θεραπεία, το δικαίωμα των γυναικών να αποφασίζουν αν και πότε θα κάνουν παιδιά ή το δικαίωμα στην αντισύλληψη περιλαμβάνονται στην έννοια της «ελευθερίας»¹⁸.

Επιπλέον, η JWHO τόνισε πως το γεγονός ότι ορισμένες Πολιτείες απαγόρευαν τις αμβλώσεις όταν επικυρώθηκε η Δέκατη Τέταρτη Τροποποίηση είναι άνευ σημασίας, καθώς, με βάση το σκεπτικό αυτό, η απόφαση *Brown v. Board of Education*, η οποία απαγορεύει τον φυλετικό διαχωρισμό στα δημόσια σχολεία, θα ήταν λανθασμένη, αφού το ίδιο Κογκρέσο που θέσπισε τη Δέκατη Τέταρτη Τροποποίηση έκανε επίσης διαχωρισμό στα δημόσια σχολεία της Περιφέρειας της Κολούμπια. Υπογράμμισε, τέλος, ότι το δικαίωμα του ατόμου στην αυτοδιάθεση του σώματός του διαπνέει την παράδοση του κοινού δικαίου και την ιστορία του αμερικανικού έθνους, επισημαίνοντας ότι οι γυναίκες απολάμβαναν μεγαλύτερο δικαίωμα στην άμβλωση κατά τον δέκατο ένατο αιώνα από ό,τι τη δεκαετία του 1970, ενώ, για σχεδόν μισό αιώνα, έχουν οργανώσει τη ζωή τους βασιζόμενες στην ικανότητά τους να ελέγχουν την αναπαραγωγική τους ζωή¹⁹.

B. Η ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ ΙΣΧΥΣ ΤΟΥ ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟΥ

Ο Dobbs υποστήριξε ότι το Δικαστήριο πρέπει να ακυρώσει τις αποφάσεις *Roe* και *Casey*, οι οποίες έκριναν εσφαλμένα ότι το Σύνταγμα προστατεύει ένα γενικό δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, ενώ υπονόμισαν την εξουσία του Δικαστηρίου, καθώς το τελευταίο κλήθηκε να αποφασίσει για ένα κρίσιμο πολιτικό ζήτημα, για το οποίο οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται σε πολιτειακό επίπεδο. Επισημαίνει δε ότι το δικαίωμα στην άμβλωση είναι το μόνο συνταγματικό δικαίωμα που αφορά στον τερματισμό μιας ανθρώπινης ζωής²⁰.

Από την άλλη μεριά, κατά την JWHO, το Δικαστήριο θα πρέπει να διατηρήσει το νομολογιακό κερτημένο των αποφάσεων “*Roe*” και “*Casey*”, το οποίο είναι σαφές και έχει επιβεβαιωθεί με την πάροδο των ετών²¹.

¹⁷ Staley/ Guo, ό.π.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

Γ. Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Σύμφωνα με τον Dobbs, το όριο βιωσιμότητας, όπως και το δικαίωμα στην άμβλωση, δεν ερείδεται στο Σύνταγμα, αλλά είναι αυθαίρετο, διότι εξαρτάται από την πρόοδο της μαιευτικής και όχι από την ανάπτυξη του εμβρύου, ενώ δεν ευθυγραμμίζεται με τις αποφάσεις “Casey” και *Gonzales v. Carhart*, οι οποίες επικύρωσαν την απαγόρευση ορισμένων αμβλώσεων πριν από τη βιωσιμότητα του εμβρύου²².

Από την άλλη μεριά, η JWHO απάντησε ότι το όριο βιωσιμότητας αποτελεί το κεντρικό συμπέρασμα των “Roe” και “Casey”, το οποίο το Ανώτατο Δικαστήριο επιβεβαίωσε πολλές φορές σε μεταγενέστερες υποθέσεις, όπως στην απόφαση *June Medical Services v. Russo* και την απόφαση “Gonzales”. Υποστήριξε δε ότι τα ομοσπονδιακά δικαστήρια εφαρμόζουν ομοιόμορφα το όριο βιωσιμότητας σε υποθέσεις αμβλώσεων εδώ και πενήντα χρόνια, ενώ έρευνες έχουν δείξει ότι το τρέχον όριο βιωσιμότητας δεν έχει αλλάξει εδώ και τριάντα χρόνια²³.

3. Η ΑΠΟΦΑΣΗ

Στις 24 Ιουνίου 2022 το Ανώτατο Δικαστήριο, απαντώντας στο ερώτημα εάν όλες οι απαγορεύσεις της εθελούσιας διακοπής της κύησης προ της βιωσιμότητας είναι αντισυνταγματικές, έκρινε, με επικεφαλής τον δικαστή Samuel Alito, ότι η άμβλωση δεν αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που προστατεύεται από το Σύνταγμα και ότι η νομοθετικές ρυθμίσεις σχετικά με τις αμβλώσεις θα αποφασίζονται πλέον από τις επιμέρους Πολιτείες²⁴.

Η γνώμη της πλειοψηφίας του Ανώτατου Δικαστηρίου δεν επικύρωσε μόνο την απαγόρευση της Πολιτείας του Μισισσιπή για την άμβλωση στην ηλικία κύησης των 15 εβδομάδων, αλλά προχώρησε περαιτέρω για να ανατρέψει ρητά τόσο την απόφαση “Roe”, η οποία αναγνώριζε το δικαίωμα της ασθενούς, σε συνεννόηση με τον ιατρό της, να επιλέξει την άμβλωση, όσο και την απόφαση “Casey”, η οποία επιβεβαίωσε τα βασικά συμπεράσματα της “Roe”. Ο δικαστής Alito εξέφρασε την άποψη ότι «η *Roe* ήταν εξ αρχής κατάφωρα λανθασμένη²⁵», επιμένοντας ότι η επιχειρηματολογία του Δικαστηρίου «ήταν εξαιρετικά αδύναμη και ότι «η απόφαση είχε επιζήμιες συνέπειες²⁶».

Τα βασικά επιχειρήματα της πλειοψηφίας των έξι δικαστών σταχυολογούνται ως εξής: Πρώτον, το Σύνταγμα δεν κάνει καμία ρητή αναφορά στην άμβλωση και «κανένα τέτοιο δικαίωμα δεν προστατεύεται σιωπηρά από οποιαδήποτε συνταγματική διάταξη²⁷». Δεύτερον, το δικαίωμα στην άμβλωση δεν είναι «βαθιά ριζωμένο στην ιστορία και την παράδοση αυτού του Έθνους²⁸», ούτε «εγγενές στην έννοια της συντεταγμένης ελευθερίας²⁹» και τρίτον, το «επιτρεπτό της άμβλωσης και οι περιορισμοί σε αυτήν πρέπει να επιλυθούν όπως τα πιο σημαντικά ζητήματα στη Δημοκρατία μας: Από τους πολίτες που προσπαθούν να πείσουν ο ένας τον άλλον και στη συνέχεια να ψηφίσουν³⁰».

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ *Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization*, 597 U.S. ____ (2022), ό.π.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

Η πλειοψηφία αποφάσισε «να λάβει υπόψη της το Σύνταγμα και να επιστρέψει το θέμα των αμβλώσεων στο λαό και τους εκλεγμένους εκπροσώπους του³¹».

Στη διαφωνία τους, οι τρεις μειοψηφούντες δικαστές (Breyer, Sotomayor και Kagan) εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για την περιφρόνηση που επέδειξε η πλειοψηφία αναφορικά με την αρχή *stare decisis*, δυνάμει της οποίας τα δικαστήρια οφείλουν να ακολουθούν τα πάγια νομολογιακά προηγούμενα και το κράτος δικαίου. Η σύμφωνη γνώμη του αρχιδικαστή Roberts υποστήριξε ότι το Δικαστήριο δεν χρειαζόταν να ανατρέψει τις αποφάσεις “Roe” και “Casey”, τις οποίες το Δικαστήριο συχνά επανεξετάζει και επιβεβαιώνει και ότι κάτι τέτοιο υπονομεύει σοβαρά τη θεσμική νομιμότητά του· θα μπορούσε, απλώς, να κρίνει ότι η απαγόρευση των 15 εβδομάδων που έθετε ο νόμος του Μισισιπή ήταν συνταγματικά επιτρεπτή³². Η σύμφωνη γνώμη του δικαστή Kavanaugh επέμεινε ότι το Δικαστήριο είχε επιστρέψει σε μια θέση «δικαστικής ουδετερότητας³³», «αποκαθιστώντας την εξουσία του λαού να επιλύσει το ζήτημα των αμβλώσεων μέσω της δημοκρατικής αυτοδιοίκησης³⁴».

4. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Το Ανώτατο Δικαστήριο προέβη σε έναν απλό τυπικό έλεγχο άκρων ορίων νομιμότητας, καθώς δεν υπεισλήθε στην ουσία της επίμαχης νομοθετικής ρύθμισης της Πολιτείας του Μισισιπή, ούτε διατύπωσε δική του, αυτοτελή κρίση, σχετικά με το επιτρεπτό χρονικό όριο της άμβλωσης. Ειδικότερα, έκρινε ότι, αφ’ ης στιγμής δεν υφίσταται ευθέως συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην άμβλωση, οι επιμέρους Πολιτείες διαθέτουν μεγάλη αυτονομία να ρυθμίζουν ή να απαγορεύουν τη διακοπή της κύησης.

Μετά την ανωτέρω απόφαση, αρκετές Πολιτείες προέβησαν ήδη ή αναμένεται να προβούν σε νομοθετική ρύθμιση που να απαγορεύει την εθελούσια άμβλωση, που δεν είναι επιβεβλημένη για σοβαρούς ιατρικούς λόγους, μετά τη 15^η εβδομάδα της κύησης, γεγονός που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να κλείσουν κλινικές αμβλώσεων στις μισές περίπου Πολιτείες³⁵. Αυτό το ταχέως μειούμενο τοπίο για την πρόσβαση στην άμβλωση δεν θα αλλάξει την πραγματικότητα ότι πολλές γυναίκες θα εξακολουθήσουν να επιδιώκουν να τερματίσουν την εγκυμοσύνη τους και δύο τρόποι εγείρουν σοβαρά νομικά ζητήματα: Η φαρμακευτική άμβλωση και το ταξίδι σε Πολιτείες που επιτρέπουν τις αμβλώσεις.

Επί του παρόντος, οι περισσότερες από τις μισές αμβλώσεις πραγματοποιούνται με δύο φάρμακα: Τη μifeπριστόνη (mifepristone) και τη μιζοπριστόλη (misopristol)³⁶. Το 2000, ο Οργανισμός Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) ενέκρινε τη μifeπριστόνη με μια συνοδευτική Στρατηγική Αξιολόγηση και Μείωσης Κινδύνων (REMS), ένα πρόγραμμα που διασφαλίζει ότι τα οφέλη του φαρμάκου υπερτερούν των κινδύνων του. Οι ομάδες για τα αναπαραγωγικά δικαιώματα προέτρεψαν τον FDA να απελευθερώσει τις παραμέτρους της REMS, προκειμένου να εξασφαλίσει ευρύτερη

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Sobel et al, ό.π.

³⁶ R. Reingold/L. Gostin, *The Leaked Supreme Court Ruling Opinion: Implications for Abortion Access*, JAMA, 2022, τόμ. 328, τχ. 1, σελ. 13-14.

πρόσβαση³⁷. Αρκετές Πολιτείες έχουν ήδη περιορίσει την πρόσβαση στη μιφεπριστόνη. Η Πολιτεία του Μισισιπή, για παράδειγμα, απαιτεί το εν λόγω φάρμακο να λαμβάνεται μόνο με την παρουσία γιατρού, γεγονός που καθιστά δύσκολη τη συνταγογράφηση του μέσω τηλεϊατρικής³⁸.

Οι νόμοι περί αμβλώσεων μετά την απόφαση “Dobbs” είναι πιθανό να συγκρουστούν ακόμη πιο άμεσα με την έγκριση της μιφεπριστόνης από τον FDA. Ο Νόμος περί Τροφίμων, Φαρμάκων και Καλλυντικών (Food, Drug and Cosmetic Act) εξουσιοδότησε τον FDA να διασφαλίζει ότι τα φάρμακα και τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα είναι ασφαλή και αποτελεσματικά για τη χρήση που προορίζονται. Σύμφωνα με τη ρήτρα υπεροχής του Συντάγματος, σε περίπτωση σύγκρουσης ενός πολιτειακού νόμου με έναν ομοσπονδιακό, υπερισχύει ο τελευταίος. Ο Γενικός Εισαγγελέας Merrick Garland ανακοίνωσε πρόσφατα ότι «οι Πολιτείες δεν μπορούν να απαγορεύσουν τη μιφεπριστόνη με βάση τη διαφωνία τους με την κρίση των εμπειρογνομόνων του FDA³⁹». Η προτεραιότητα εφαρμογής του FDA βασίζεται στην εξουσία που έχει ο Οργανισμός να θέτει ένα εθνικό ενιαίο πρότυπο για τα εγκεκριμένα φάρμακα σε όλη τη χώρα. Έτσι, τα περιφερειακά δικαστήρια είναι πιθανό να έρθουν στο μέλλον αντιμέτωπα με το ζήτημα εάν οι προσπάθειες των επιμέρους Πολιτειών να περιορίσουν την τεχνητή διακοπή της κύησης προσκρούουν στην έγκριση της μιφεπριστόνης από τον FDA. Ίσως, μάλιστα, το θέμα τελικά φτάσει μέχρι και το Ανώτατο Δικαστήριο.

Από την άλλη μεριά, οι γυναίκες που επιθυμούν να αναζητήσουν κλινικές αμβλώσεις, αλλά ζουν σε Πολιτείες που τις απαγορεύουν ή τις περιορίζουν, θα πρέπει αναγκαστικά να ταξιδέψουν σε άλλες Πολιτείες που τις επιτρέπουν, γεγονός που συνεπάγεται μεγάλη επιβάρυνση για τις ίδιες⁴⁰. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα εάν θα μπορούσε μια Πολιτεία να περιορίσει ή να καταργήσει το δικαίωμα των γυναικών να ταξιδεύουν σε άλλη Πολιτεία για τεχνητή διακοπή της κύησης. Μέχρι στιγμής, καμία Πολιτεία δεν έχει ακόμη υιοθετήσει τέτοια ρητή απαγόρευση, πλην όμως μία τουλάχιστον Πολιτεία έχει υποβάλει σχετική πρόταση⁴¹.

Στην ξεχωριστή σύμφωνη γνώμη του, ο δικαστής Kavanaugh εξέτασε άμεσα το ζήτημα: «Μπορεί μια Πολιτεία να απαγορεύσει σε μια κάτοικο του κράτους αυτού να ταξιδέψει σε άλλη Πολιτεία για να προβεί σε αμβλώση; Κατά την άποψή μου, η απάντηση είναι αρνητική, με βάση το συνταγματικό δικαίωμα στα διαπολιτειακά ταξίδια⁴²». Ο Γενικός Εισαγγελέας Garland συμφώνησε: Το Σύνταγμα «περιορίζει την εξουσία των Πολιτειών να απαγορεύουν τις αναπαραγωγικές υπηρεσίες που παρέχονται εκτός των συνόρων τους. [...] Σύμφωνα με τις θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές, οι γυναίκες που διαμένουν σε Πολιτείες που έχουν απαγορεύσει την πρόσβαση σε ολοκληρωμένη αναπαραγωγική φροντίδα πρέπει να παραμείνουν ελεύθερες να αναζητήσουν την εν λόγω φροντίδα σε Πολιτείες όπου αυτή είναι νόμιμη⁴³». Ο Garland δήλωσε επίσης ότι οι γιατροί έχουν το δικαίωμα «να ενημε-

³⁷ P. Zettler/A. Sarpatwari, *State Restrictions on Mifepristone Access — The Case for Federal Preemption*, *The New England Journal Of Medicine*, 2022, διαθέσιμο στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 10.09.2022).

³⁸ Ibid.

³⁹ Δήλωση του Γενικού Εισαγγελέα Merrick B. Garland σχετικά με την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου στην υπόθεση *Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization*, διαθέσιμη στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 10.09.2022).

⁴⁰ G. Cohen et al, *Supreme Court ruling on the Texas abortion law: Beginning to unravel Roe v Wade*, *JAMA*, 2022, τόμ. 327, τχ. 7, σελ. 621-622.

⁴¹ D. Cohen et al, *The New Abortion Battleground*, *123 Columbia Law Review* (Υπό δημοσίευση εντός του 2023), διαθέσιμο στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 08.09.2022).

⁴² *Dobbs v. Jackson Women’s Health Organization*, 597 U.S. ____ (2022), ό.π.

⁴³ Δήλωση του Γενικού Εισαγγελέα Merrick B. Garland σχετικά με την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου στην

ρώνουν και να συμβουλεύουν ο ένας τον άλλον σχετικά με την αναπαραγωγική φροντίδα που είναι διαθέσιμη σε άλλες Πολιτείες⁴⁴», το οποίο απορρέει από την Πρώτη Τροποποίηση του Συντάγματος. Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι, παρόλο που το συνταγματικό δικαίωμα στα διαπολιτειακά ταξίδια έχει αναγνωριστεί ευρέως, εντούτοις δεν αποτυπώνεται ρητά στο κείμενο του Συντάγματος, όπως συμβαίνει και με το δικαίωμα στην άμβλωση.

5. ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΕΛΛΟΧΕΥΟΥΝ ΓΙΑ ΆΛΛΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου είναι πιθανό να θέσει σε κίνδυνο και άλλα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων του δικαιώματος στην αντισύλληψη εντός γάμου, που καθιερώθηκε με την απόφαση *Griswold v. Connecticut*, του δικαιώματος στη συγκαταθετική σεξουαλική επαφή μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου, που καθιερώθηκε με την απόφαση *Lawrence v. Texas* και του δικαιώματος στον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου, που καθιερώθηκε με την απόφαση *Obergefell v. Hodges*. Η γνώμη της πλειοψηφίας του δικαστή Alito ανέφερε σχετικά: «Για να διασφαλίσουμε ότι η απόφασή μας δεν θα παρεξηγηθεί ή δεν θα παρερμηνευθεί, τονίζουμε ότι η απόφασή μας αφορά στο συνταγματικό δικαίωμα στην άμβλωση και σε κανένα άλλο δικαίωμα⁴⁵». Ο δικαστής Kavanaugh συμφώνησε: «Η αναίρεση της *Roe* δεν σημαίνει την αναίρεση των εν λόγω δεδικασμένων και δεν απειλεί ούτε θέτει υπό αμφισβήτηση τα εν λόγω δεδικασμένα⁴⁶». Εντούτοις, ο δικαστής Clarence Thomas προέτρεψε τους συναδέλφους του να επιφυλαχθούν για την επανεξέταση των δεδικασμένων του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων “*Griswold*”, “*Lawrence*” και “*Obergefell*”, οι οποίες, όπως και οι αποφάσεις “*Roe*” και “*Casey*”, ήταν, κατά την άποψή του, «αποδεδειγμένα λανθασμένες⁴⁷». Επέμεινε δε ότι το Δικαστήριο έχει καθήκον «να διορθώσει το σφάλμα που διαπιστώθηκε σε αυτά τα προηγούμενα⁴⁸».

A. ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗ

Η απόφαση *Griswold v. Connecticut* (1965) καθιέρωσε το συνταγματικό δικαίωμα των παντρεμένων ζευγαριών να αγοράζουν και να χρησιμοποιούν αντισυλληπτικά χωρίς την επιβολή κρατικών περιορισμών⁴⁹. Ωστόσο, πολλοί περιορισμοί στις αμβλώσεις αναφέρουν ότι η «προσωπικότητα» ή η ιδιότητα του «αγέννητου παιδιού» αρχίζει με τη γονιμοποίηση, γεγονός που εγείρει ανησυχίες σχετικά με την πρόσβαση σε ορισμένες μεθόδους αντισύλληψης, συμπεριλαμβανομένων των ενδομήτριων συσκευών και του Plan B®, μιας μεθόδου αντισύλληψης που λαμβάνεται σε έκτακτες περιστάσεις έως και 72 ώρες μετά την χωρίς προφύλαξη συνουσία. Στην απόφαση *Burwell v. Hobby Lobby* (2013), ο δικαστής Alito δήλωσε ότι ορισμένα εγκεκριμένα από τον FDA αντισυλληπτικά «μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα να εμποδίζουν ένα ήδη γονιμοποιημένο ωάριο να αναπτυχθεί περαιτέρω, αναστέλλοντας την προσκόλλησή του στη μήτρα⁵⁰». Η πρόσφατη απαγόρευση των

υπόθεση *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, ό.π.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, 597 U.S. ____ (2022), ό.π.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ *Griswold v. Connecticut*, 381 U.S. 479 (1965), διαθέσιμη στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 14.09.2022).

⁵⁰ *Burwell v. Hobby Lobby Stores, Inc.*, 573 U.S. 682 (2014), διαθέσιμη στο [link](#), (τελευταία πρόσβαση 12.09.2022).

αμβλώσεων στην Πολιτεία της Οκλαχόμα αναγνώρισε τα δικαιώματα ενός «ανθρώπινου εμβρύου ή εμβρύου σε οποιοδήποτε στάδιο της κύησης από τη γονιμοποίηση μέχρι τη γέννηση⁵¹», ενώ απέκλεισε ρητά συγκεκριμένες μεθόδους αντισύλληψης.

B. ΙΑΤΡΙΚΩΣ ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΜΕΝΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ

Συναφώς, οι γιατροί και οι κλινικές που παρέχουν υπηρεσίες ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν πλέον ποινικές κυρώσεις. Η εξωσωματική γονιμοποίηση⁵² εξάγει και γονιμοποιεί τα ωάρια μιας γυναίκας και στη συνέχεια μεταφέρει τα έμβρυα στη μήτρα για να αναπτυχθούν. Είναι χαρακτηριστικό ότι περίπου το δύο τοις εκατό (2%) όλων των βρεφών που γεννιούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες κάθε χρόνο⁵³ συλλαμβάνονται με τη χρήση τεχνολογιών υποβοηθούμενης αναπαραγωγής⁵⁴. Στις ΗΠΑ, πολλά έμβρυα που αναπτύσσονται μέσω της εξωσωματικής γονιμοποίησης καταστρέφονται τελικά για ιατρικούς ή άλλους λόγους. Η απόφαση “Dobbs” περιλαμβάνει πολυάριθμες αναφορές στο «αγέννητο ανθρώπινο ον», τη «δυσνητική ζωή» και τη «ζωή του αγέννητου», η οποία, σύμφωνα με πολλούς πολιτειακούς νόμους κατά των αμβλώσεων, αρχίζει από το σημείο της γονιμοποίησης. Έτσι, με το ίδιο σκεπτικό, είναι πιθανή η καθιέρωση απαγορεύσεων σχετικά με την καταστροφή των εμβρύων που προέρχονται από τεχνητή γονιμοποίηση.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Παρά το γεγονός ότι το Ανώτατο Δικαστήριο προέβη σε έναν τυπικό έλεγχο άκρων ορίων νομιμότητας και όχι ουσίας της επίμαχης νομοθετικής ρύθμισης της Πολιτείας του Μισισιπή, χωρίς να διατυπώσει δική του, αυτοτελή κρίση σχετικά με το επιτρεπτό χρονικό όριο της άμβλωσης, εντούτοις, επιβεβαιώνοντας τη συνταγματικότητα του νόμου και ανατρέποντας ρητά τις αποφάσεις “Roe” και “Casey”, οι οποίες αποτελούν γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες δικαίου, δημιουργήσε ένα προηγούμενο, το οποίο είναι δεδομένο ότι θα απασχολήσει τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία τα επόμενα χρόνια. Αρχικά, δεν έλαβε υπ’ όψιν την αρχή *stare decisis*, η οποία είναι δεσμευτική, εφόσον μάλιστα πρόκειται για κατοχυρωμένα δικαιώματα, η επιβολή περιορισμών στα οποία θα πρέπει αφενός να ερμηνεύεται στενά, αφετέρου να αιτιολογείται επαρκώς. Επιπλέον, προέβη σε γραμματική ερμηνεία του συνταγματικού κειμένου, επικαλούμενο την απουσία ρητής πρόβλεψης του επίδικου δικαιώματος σε αυτό, παραβλέποντας μάλιστα ότι κατά την τελολογική ή την ιστοριοβουλητική ερμηνεία του θα είχε οδηγηθεί κατά πάσα πιθανότητα σε άλλο συμπέρασμα. Εξάλλου, κατά τον δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας ενός νόμου θα πρέπει ο τελευταίος να ερμηνεύεται με βάση το Σύνταγμα και όχι το αντίστροφο. Εδώ, όμως, το Δικαστήριο έδωσε τη δυνατότητα στις Πολιτείες να αναλάβουν νομοθετική πρωτοβουλία, η οποία είναι πιθανό να παραβιάζει ένα συνταγματικό κεκτημένο, που αποκρυστάλλωθηκε μέσα από τη διαπλαστική εξουσία του ίδιου του Δικαστηρίου σε προγενέστερη νομολογία του. Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι το

⁵¹ Oklahoma House Bill 4327, Μέρος I, παρ. 4: « “Unborn child” means a human fetus or embryo in any stage of gestation from fertilization until birth».

⁵² In vitro fertilization (IVF).

⁵³ G. Cohen et al, *What Overturning Roe v Wade May Mean for Assisted Reproductive Technologies in the US*, JAMA, 2022, τόμ. 328, τχ. 1, σελ. 15-16.

⁵⁴ Assisted Reproductive Technologies (ART).

Δικαστήριο επέλεξε να αφήσει το ζήτημα στη διακριτική ευχέρεια της νομοθετικής εξουσίας των επιμέρους Πολιτειών είναι δεδομένο ότι θα οδηγήσει σε κατακερματισμό της νομοθεσίας εντός των ΗΠΑ, αφού η κάθε Πολιτεία θα μπορεί ελεύθερα να επιτρέπει ή να απαγορεύει τις αμβλώσεις. Άλλωστε, με την εν λόγω απόφαση, όχι μόνο ακύρωσε πενήντα χρόνια συνταγματικής προστασίας των αμβλώσεων, αλλά έθεσε εν αμφιβόλω την προστασία και άλλων δικαιωμάτων που αφορούν στην οικογένεια, αλλά και την ιατρική επιστήμη. Και αυτή ίσως είναι και η μεγαλύτερη επίπτωση, καθώς η αναδίπλωση αυτή και η τυχόν επανεξέταση και άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων θέτουν υπό αμφισβήτηση τον ρόλο του Δικαστηρίου ως θεματοφύλακα αυτών. Τέλος, θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον να δούμε εάν και κατά πόσο η απόφαση αυτή θα επηρεάσει τα δικαστήρια στην Ευρώπη, ο νομικός πολιτισμός της οποίας διαφέρει από εκείνον των ΗΠΑ, καθώς βασίζεται στην αρχή της αξίας του ανθρώπου, ενώ των δευτέρων στην αρχή της ελευθερίας (της έκφρασης). □